Forman Miloš (1932) 2 :)

Miloš Forman prišiel na svet 18. februára 1932 v Čáslavi. Jeho kruté detstvo vôbec nenaznačovalo tomu, že by sa z neho mohla niekedy v budúcnosti stať významná osobnosť určitej oblasti. Obaja rodičia mu totiž tragicky zahynuli v koncentračnom tábore, a tak bol malý Miloš nútený vyrastať v detskom domove a neskôr aj na internátnej škole určenej pre obete Druhej svetovej vojny v Poděbradoch, kde bol jeho spolužiakom budúci prezident Václav Havel. Vysokoškolské štúdium odštartoval na pražskej FAMU (Filmová a televízna fakulta Akadémie múzických umení), nakoľko ho neprijali na DAMU (Divadelná fakulta Akadémie múzických umení). V roku 1955 úspešne absolvoval štúdium scenáristky a dramaturgie. Debutoval v roku 1963, kedy v slávnom divadle Semafor režíroval *Konkurs*, pozostávajúci z dvoch, približne 40-minútových hudobných poviedok – *Konkurs* a *Kdyby ty muziky nebyly*. Štartu jeho slávnej režisérskej kariéry ešte predbiehali malé podporné úlohy vo filmoch ako *Stříbrný vítr* (1954) a *Dědeček automobil* (1956).

Prvým Formanovým skutočným celovečerným dielom sa stala čierno-biela komédia *Čierny Peter* (1964), po ktorej nasledovali *Lásky jednej plavovlásky* (1965) a jeho prvý farebný film *Hoří, má panenko* (1967), ktorý bol dokonca nominovaný na Oscara. V druhej polovici roku 1968 (po príchode ruských vojsk do Prahy) emigroval do Spojených štátov amerických. Za svoj zaoceánsky debut si vybral trpkú komédiu *Taking Off* (1971), ktorá sa na americkej pôde stretla s veľmi odmeraným prijatím, no za to v Európe zožala veľké úspechy. BAFTA Britskej akadémie za najlepšiu režiu a Veľká cena poroty na MFF Cannes hovorí za všetko. Film sleduje typickú americkú rodinu 70. rokov. Svet rodičov a ich dospievajúcich detí sa akosi rozlomil na dva protipóly. Jedného dňa dcéra Jeannie, holdujúca užívaniu drog, nečakane utečie z domu a jej staromódni rodičia, Larry a Lynn, sa ju rozhodnú hľadať. Absolútne však netušia, kde ich jediná dcéra zvykne tráviť väčšinu voľného času. Zúfalí rodičia s nádejou v opätovné zblíženie sa so svojou dcérou navštevujú kurz fajčenia marihuany a stretávajú sa s rodičmi, ktorým tiež utiekli ich vlastné deti. Nakoľko Forman ironizuje americkú spoločnosť, v ktorej sa toho času práve udomácnil, niet divu, že Američania tento odvážny počin začínajúceho Čecha neakceptovali.

V roku 1975 vyrukoval Forman s psychologickou drámou z prostredia psychiatrickej liečebne – *Prelet nad kukučím hniezdom* (*One Flew Over the Cuckoo's Nest*) a dosiahol úspech fenomenálnych rozmerov, o akom sa mu dozaista ani nesnívalo. Adaptácia románovej predlohy Kena Keseyho získala všetkých, tzv. „kráľovských" Oscarov (najlepší film, režisér, scenár, herec, herečka) a zaradila sa medzi najlepšie snímky, aké kedy vznikli. Dojímavé dielo zobrazuje príchod večného rebela a kriminálnika Randla McMurphyho (skvostný Jack Nicholson) do štátneho ústavu, pričom predstiera duševnú chorobu, aby sa vyhol povinným prácam, na ktoré ho odsúdil súd. Jeho charizma, zmysel pre humor a chaos však narážajú na nekompromisnú autoritu chladnej hlavnej sestry Ratchedovej (Louise Fletcher), ktorej postava sa radí medzi najväčších záporákov v histórií kinematografie. Forman za svoje 7-ročné pôsobenie v Amerike dosiahol (najmä po neprijatí *Taking Off*) dokonalý zásah do čierneho, ktorý pre neho znamenal miestenku v prvej lige. Ako režisérsky, tak i herecký top koncert sa stal iba druhým počinom v histórií udeľovania Oscarov, ktorému sa podarilo získať všetkých 5 cien v tých najhodnotnejších kategóriách.

Po 4-ročnej prestávke prišiel Forman s dnes už kultovým muzikálom *Vlasy* (*Hair*, 1979), ktorý po *Taking Off* prevzal štafetu sociálno-kritickej, výhradne americkej témy. Forman vyjadruje svoje znechutenie z vojny vo Vietname a sympatizuje s hnutím hippies, s ich vzburou proti ľahostajnej spoločnosti, vitalitou a radosťou zo života.

Nasledovala dráma *Ragtime* (1981), ktorá pojednávala o rasovej neznášanlivosti v Amerike počas prvej svetovej vojny. Po nej už prišiel Formanov „najoscarovejší" kúsok, historický *Amadeus* (1984), ktorý (paradoxne) sleduje život Antonia Salieriho, dvorného skladateľa cisára Jozefa II. Toho na druhú koľaj absolútne odsunie príchod božsky talentovaného Wolfganga Amadea Mozarta, obscénneho, vulgárneho a infantilného mladíka. Nenávisť s cieľom zničiť Mozarta ale privádza Salieriho až na pokraj psychického zrútenia. Amadeus získal z celkovo 13 nominácií až úctyhodných 8 pozlátených sošiek a Forman si na konto pripísal už svojho druhého (a zatiaľ posledného) Oscara za režiu.

Po dosiahnutí svojho druhého pomyselného filmového Olympu však prišlo menšie zakopnutie v podobe ďalšej historickej tematiky – *Valmonta* (1989). Tentoraz si Forman zobral do rúk adaptáciu svetoznámeho románu Choderlose de Laclose – *Nebezpečné známosti*, ktorú kritika odsúdila za viac menej zlý film. Film o intrigánskych zvrhlíkoch Valmontovi a markýze de Merteuil (v hlavných úlohách s Colinom Firthom a Annete Bening) podáva obraz odvrátenej strany francúzskej aristokracie. Formanove dielo oplývalo dobovými pestrofarebnými kostýmami, o čom svedčí nominácia na Oscara v kategórií kostýmy.

Po 7-ročnej filmovej absencii sa prihlásil s filmom *Ľud vs. Larry Flint* (*The People vs. Larry Flynt*, 1996), ktorý

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

sledoval ikonu pornografického priemyslu a bossa vydavateľského impéria Hustler, Larryho Flinta, ktorého bravúrne stvárnil na Oscara nominovaný Woody Harrelson. Forman za svoj kontroverzný kúsok zinkasoval Zlatý glóbus, nuž z tretieho Oscara sa však s príbehom o nekonečnom boji pornomagnáta za slobodu tlače a prejavu už tešiť nemohol.

Jeho ďalší počin *Muž na Mesiaci* (*Man on the Moon*, 1999) sa opäť venoval veľkej americkej kontroverznej osobnosti – neodmysliteľnému provokatérovi a komikovi Andymu Kaufmanovi (Jim Carrey), ktorý mal na „showmanstvo" veľmi svojský názor. Jedni ho milovali, druhí preklínali. V mladom veku ho však postihla rakovina a zomrel. Za toto dielo si Forman odniesol cenu z MFF v Berlíne. Forman sa rád necháva inšpirovať biografiami excentrických osobností, ktoré do značnej miery ovplyvnili spoločnosť (Mozart, Flynt, Kaufman) a knižnými predlohami (*Prelet nad kukučím hniezdom*, *Valmont*). Túžba po odviazanej slobode (Randle McMurphy, Flynt) a kritika spoločenských (amerických) problémov (*Taking Off*, *Vlasy*, *Ragtime*) tvoria tiež neodmysliteľné súčasti jeho tvorby.

Forman je v súčasnosti už po tretíkrát ženatý (Jana Brejchová, Věra Křesadlová – synovia Petr, Matěj), nakoľko sa 28. novembra 1999 oženil s Martinou Zbořilovou, s ktorou má dvojičky Andyho a Jima.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania